

subiectului, autorul face un efort permanent de a se îndepărta de „miturile” sau interpretările simplificatoare aduse în unele aspecte de aceasta.

Lucrarea este structurată în cinci părți. Prima dintre ele are în atenție elemente precum: formația intelectuală și pregătirea profesională a lui David Mitrany, legăturile pe care acesta le-a păstrat cu diferite personalități din România, modul în care David Mitrany și funcționalismul apar în istoriografia relațiilor internaționale. Autorul realizează totodată o clasificare tematică a operei lui David Mitrany, identificând șase mari teme (Războiul mondial și Societatea Națiunilor, Marx și țărăimea, documente pentru Foreign Office, politica externă și internă a Statelor Unite ale Americii, integrarea europeană, sistemul internațional și „alternativa funcționalistă”), fiind de părere că analiza sistemului internațional „a reprezentat marca operei lui David Mitrany”.

A doua parte a lucrării, intitulată *David Mitrany: între fabianism și liberalism*, se constituie într-o încercare de „decantare” a influențelor fabianiste și liberale în opera lui David Mitrany. Autorul caracterizează legătura lui Mitrany cu fabianismul ca fiind una „incidentală”, menționând faptul că singurul element preluat din cadrul școlii de gândire menționate a fost gradualismul, însă și acesta ca metodă de acțiune. Mult mai semnificativă consideră autorul influența liberalismului ca sursă intelectuală a funcționalismului. Argumentația în acest sens are la bază prezentarea liberalilor care au influențat prin ideile lor viziunea lui David Mitrany: Leonard T. Hobhouse și Graham Wallas, profesorii săi de la London School of Economics din perioada petrecută la cotidianul „The Manchester Guardian” (publicație cu orientare liberală) și a legăturilor sale cu John Atkinson Hobson și Henry Noel Brailford.

Partea a treia realizează o reinserare a gândirii lui Mitrany în continuitatea unei tradiții. Pentru a argumenta acest aspect autorul face o trecere în revistă a precursorilor filosofiei păcii, a modului în care o serie de concepte precum „suveranitatea”, „statul” etc. au fost definite înainte de acesta.

Intitulată *David Mitrany și alternativa funcționalistă*, partea a patra începe cu descrierea contextului exprimării ideilor funcționaliste în relațiile internaționale, continuând cu o prezentare etapizată a dezvoltării funcționalismului la David Mitrany. Spre deosebire de alți analiști ai operei acestuia, Mihai Alexandrescu identifică elemente ale funcționalismului într-un articol publicat în *Current History* în 1930 (într-o altă parte a lucrării merge chiar mai devreme), considerând că prelegerile de la Yale University din 1932, considerate de *mainstream* drept prima formulare publică a „alternativei funcționaliste” asupra relațiilor internaționale, au fost de fapt dezvoltarea unor principii enunțate anterior. Un alt aspect prin care autorul se distanțează de opiniile formulate în literatura de specialitate este inserarea operei lui Mitrany până în momentul 1933 într-o tradiție de „continuare a proiectelor de organizare a păcii din secolul al XVIII-lea, mai degrabă decât în dezbateră teoretică din perioada interbelică”. În ceea ce privește perioada funcționalismului matur, autorul este de părere că Mitrany a reușit să-și juxtapună concepția funcționalistă cu proiectele federaliste ale epocii sale.

Ultima parte este dedicată unei analize critice a modului în care opera lui David Mitrany a fost abordată de literatura contemporană. Partea dedicată concluziilor sintetizează ideile cheie ale lucrării. Dintre acestea, două sunt semnificative pentru o poziționare cât mai clară a funcționalismului și a lui David Mitrany în istoriografia relațiilor internaționale. Prima dintre acestea subliniază faptul că David Mitrany nu a creat o nouă teorie, ci o „schemă de interpretare a sistemului internațional”, în timp ce a doua, având ca obiect de analiză legătura funcționalismului (lui D. Mitrany) cu integrarea europeană, consideră că între cele două nu există decât o relație „tangțială”.

Abordarea adusă de lucrare rămâne deosebit de utilă nu doar prin faptul că îl „redă pe David Mitrany istoriografiei românești a Relațiilor Internaționale”, ci mai ales prin efortul permanent de eliberare de sub influența unor analize simplificatoare, prin acribia în căutarea și analizarea surselor originale, în care identifică argumentele cele mai convingătoare pentru susținerea ipotezelor sale.

Raluca Dima

Vasile PUȘCAȘ, Marcela SĂLĂGEAN (coord.), *România și Uniunea Europeană, post-Tratatul de la Lisabona*, Cluj-Napoca, Edit. Eikon, 2010, 266 p.

Lucrarea de față constituie o ediție trilingvă, redactată în limbile română, engleză și italiană, a unor analize și reflecții focalizate pe Uniunea Europeană și pe posibilele evoluții ale acesteia, în contextul

implementării Tratatului de la Lisabona, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009. În volum se regăsesc comunicările prezentate la Cluj în cadrul unei conferințe dedicate analizei Tratatului de la Lisabona, conferința organizată de Institutul de Studii Internaționale din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, la care au participat cadre didactice universitare, diplomați, doctoranzi.

O introducere asupra provocărilor europene curente este realizată prin expunerea succintă a profesorului Vasile Pușcaș, recunoscut europenist, dar critic detașat al plusurilor și minusurilor Tratatului de la Lisabona, care reafirmă în demersul său principiile și valorile pe care construcția europeană le comportă astăzi, vorbește despre căutarea identitară, dar și despre premiera mondială, denumită « cetățenie europeană ». Notele sale deschid, astfel, o serie de articole pliate pe problematici cu caracter specific, raportate la Uniunea Europeană și la aplicarea Tratatului de la Lisabona, cu autori de formație sau cu experiențe profesionale diverse, și despre care am putea spune că dacă am dori să abstractizăm abordările, se regăsesc atât în clasa euro-optimișilor, în cea a scepticilor, cât și a celor mai tehnici și neutri în abordare, îndeosebi pe o serie de subiecte cu caracter economic.

Astfel, Alexandru Herlea realizează un portret contrastant al Uniunii Europene din ultimile două decade, parcurgând cronologic etapele istorice, căutând originea viziunilor asociate Europei astăzi, reproșând trocul politic al UE cu blocul comunist și aspectele ce țin de abordarea neprofesionistă legată de aderarea României la UE în 2007, până la analiza îndeosebi critică a prevederilor Tratatului de la Lisabona, care, dincolo de pașii timizi spre sporirea drepturilor cetățenilor, este lacunar în rezolvarea deficitului democratic sau al reformării reale a constructului european. Autorul surprinde cazul României captive propriilor fragilități și neajunsuri interne, dar confruntată și cu deficiențele sau limitele Uniunii Europene. Pe același ton critic, îndulcind liniaritatea stilului științific cu ironii măsurate, abordarea funcționalistă a Tratatului de la Lisabona (TL) a lui Mihai Alexandrescu marșează pe o analiză comparativă asupra dezbaterii ultimei jumătăți de secol dintre interguvernamentaliști și neofuncionaliști, încercând să surprindă dacă și cum își pot pierde statele suveranitatea, loialitățile în cadrul relațiilor comunitare clamate de neofuncionaliști, precum și precaritatea demersului de la Lisabona în a reforma vremelnicele tratate de constituire ale UE, nu doar de a le amenda. În ciuda progreselor realizate în reprezentarea externă, oferind personalitate juridică Uniunii Europene sau un rol extins Parlamentului European, autorul repropune reiterat perpetuarea neclarităților asupra delimitării competențelor instituțiilor europene, a transparenței șubrede cu 25 de protocoale atașate TL, prevăzând o adâncire între electoratul european și elite, posibil chiar și un viitor alt tratat venit a-l amenda pe actualul.

O retrospectivă edificatoare asupra evoluției comunităților europene și instituțiilor sale, strâns legate de capacitatea administrativă a statelor membre, o realizează Marcela Sălăgean și Doru Todorescu, reflectând pașii făcuți de la instituțiile incipiente din anii '50 – CECO, EURATOM și CEE, de la metoda comunitară de funcționare, împărțită între Comisie, Parlament și Consiliul de Miniștri, la necesitatea creării unor instituții adiționale, proporțională cu extinderea constructului european și sofisticarea atribuțiilor sale, incursiunea oprindu-se și asupra etapei ultime de amendare a TL.

O serie de opinii substanțial apreciative la adresa proiectului european și la modificările survenite odată cu intrarea în vigoare a TL, opinii unde se insistă aproape exclusiv pe calitățile proiectului european, cu *bona fide*, se remarcă în articolul Iuliei Bîndar despre raportul, prezentat aproape idealist, « valoare – identitate » în conceperea și evoluția reglementărilor europene, dar și în cel scris de Noemi Szabo, care, exploatand eficient lexicul de drept internațional, se focusează pe beneficiile pe care se presupune că le aduce TL în reprezentarea externă a Uniunii Europene. În același spirit euro-optimist vine și demersul Loredanei Nastasia Pop asupra evoluției conceptului de « cetățenie europeană », unde este aclamată și contribuția democratică consistentă adusă de TL prin Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale și prin întărirea forței comunitarismului.

Studiul de caz asupra Conferinței comisiilor pentru afaceri europene ale parlamentelor naționale (COSAC) al Danielei Czibalmos conturează într-o ținută obiectivă elementele pozitive, cât și pe cele dezavantajoase, ale platformei de schimb de informații între parlamentele naționale și puterea lor limitată, în pofida creșterii capacității de înțelegere a membrilor ei a problematicilor europene, autoarea insistând

pe necesitatea stringentă a consolidării eforturilor la nivelul parlamentelor naționale de implicare activă în procesul decizional european. Articolele ce se succedă, cel al Melaniei Ciot și al Mihaelei Luțaș, comportă un semnificativ caracter tehnic și critic deopotrivă. Primul, despre TL și despre obiectivul competitivității globale, cu impact asupra politicilor locale, oferă soluții economice concrete și amintește de conceptul-cheie al « poliilor de competitivitate », susținut și de către V. Pușcaș, acesta referindu-se la capacitatea de angajare în competiția globală prin construcția de poli de competitivitate, asociați marilor orașe. Analizând adoptarea monedei Euro și provocările convergenței nominale și reale ale României, prinsă între procesul de globalizare și europenizare, Mihaela Luțaș conchide că România se modernizează, însă într-un ritm scăzut raportat la nevoi și la așteptări.

Un scurt istoric al relațiilor Republicii Moldova cu UE și analiza impactului TL asupra aspirațiilor europene ale vecinului de la Est îl regăsim în studiul lui Alexandru Baltag, care semnalează recenta politică de încurajare a Bruxelles-ului pentru integrarea Republicii Moldova, dar și nevoia imperioasă a acesteia din urmă de a asimila și perpetua procesul de europenizare și reformă și de a-și sincroniza politica internă cu traiectoria politicii externe, pentru un plus de coerență și randament. O concentrare laborioasă pe componente economice *stricto sensu* realizează Vincenzo Porcasi, care insistă pe rolul economiei creative, pe « open market » și pe valențele Internetului, pe interconectarea de « creative communities », pe fair-play-ul în competiția globală, fără însă a neglija însemnătatea unei politici culturale active la nivelul UE. Demersul Ioanei Strat, pe de altă parte, activează aparatul critic al analizei asupra reprezentativității internaționale arogate recent Uniunii Europene, printr-o perspectivă funcțională și instituțională. Studiul procesului de formare a intereselor naționale și a celor europene, gravitând în jurul a două concepte-cheie, precum reprezentativitate și responsabilitate, îi aparține lui Ștefan Tinca, care lasă totuși un final interpretativ deschis cititorilor, în timp ce Anneli Ute Gabanyi surprinde pe un ton critic, detașat și concis, în cadrul dezbaterilor din Germania, eurosceptismul ascendent și intervenția, cu valențe simbolice, Curții Constituționale în ratificarea TL.

Prin laboriosul studiu comparativ al lui Alexandru Ghișă – pe Austria, Ungaria și România, focusat și pe tipurile de cooperare dintre ele sau raportarea lor la UE, prin analiza Oanei Popa – aspectată sociologic, cultural, politic și cu atenție sporită la sensibilitățile istorice, despre aspirațiile de integrare ale statelor din Balcanii de Vest, cât și prin studiul despre implicațiile introducerii monedei Euro în România al Codruței Mare, cartea își găsește drum către final, cu un epilog semnat Tom Gallagher, care apreciază pozitiv demersurile personalităților clujene în a aduce pe agenda publică provocările consecutive Tratatului de la Lisabona și contribuția prolifică a tinerei generații.

Reflectând impresia autorului de față, lucrarea marșează în direcția *multa paucis* – așadar, mult în cuvinte puține. Conținut bogat de idei, o paletă largă de problematice abordate și, mai cu seamă, o largă diversitate de opinii, deopotrivă critice și idealist-aspiraționale constituie punctele forte ale lucrării. Remarcând calitatea informației prezentate, o concluzie s-ar detașa din substanța articolelor adunate aici – indiferent de numeroasele frământări pe care la întâmpină palierul supra-național cu instituțiile UE, fie că referirile sunt îndreptate spre România, Republica Moldova sau alte state membre ori candidate, succesul rămâne sensibil dependent și de eforturile naționale, în special de cel al elitelor – de bună seamă cu dorința evitării a ceea ce latinii ar fi denumit cândva - *pollice verso!*- în arena supraviețuirii, transpusă acum în fața poporului ce le-a delegat autoritatea sau chiar în fața edificiului european, cu suma cetățenilor pe care îi cuprinde.

Andreea – Paula Ibănescu

Lucian NASTASĂ, *Intimitatea amfiteatrelor, ipostaze din viața privată a universitarilor „literari”, 1864-1948*, Cluj-Napoca, Edit. Limes, 2010, 560 p.

Istoricul Lucian Nastasă a adus de ceva vreme în prim-planul cărților sale viața publică și privată a celor care, de-a lungul vremii, au fost un model demn de urmat pentru tineri, și anume, profesorii universitari. Cartea de față, *Intimitatea amfiteatroanelor. Ipoteze din viața privată ale universitarilor*